מדינת ישראל
בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1532114/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב דוד יוסף - נשיא, הרב מימון נהרי, הרב מאיר פרימן

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד לאה אליאב קליין)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד עקיבא ברילנט)

הנדון: פטור אב ממדור ילדים כשהאם אמידה ורוכשת דירה במשכנתא, וחובת האם להשתתף במזונותיהם מדין צדקה

פסק דין

לפנינו ערעור האם (להלן המערערת) על החלטת בית הדין האזורי ירושלים מיום י"ז באדר תשפ"ה 17.03.2025 ובו נפסק בסעיפים 3-4 להחלטה שהאב (להלן: "המשיב") ישלם תשלום מדור למערערת בעבור שלושה חדשים ששכרה דירה ועם כניסתה לבית שרכשה התשלום למדור ייפסק, מאחר ותשלום המשכנתא שמשלמת המערערת הינו רכיב הוני ונפסק בבתי הדין שהאב פטור מתשלום הוני.

בית הדין שמע את הצדדים וב"כ באורך רוח ועיין בחומר שבתיקים הכולל תיקי בית הדין האזורי, פרוטוקולים והחלטות בית הדין בענייני מזונות ילדים שנפסקו בסך 900 ש"ח לכל ילד ובסך הכל בעבור שלושה הילדים נפסקו 2,700 ש"ח לחודש.

ההחלטה ניתנה למסקנה על דעת שלושת חברי ההרכב, אולם הדיין בדעת מיעוט סבר שעקרונית יש לחייב אב במדור גם כאשר המדובר ברכיב הוני, אבל הסכים שבנסיבות מקרה זה, בו המשיב אברך שהכנסתו זעומה, ומנגד המערערת, הכנסתה מגיעה בקירוב לשלושים אלף ש"ח לחודש, שאין בסיס הלכתי לחייב את המשיב במדור במקרה זה.

תקציר עובדתי

א. בתאריך א' בניסן תשע"ד נישאו הצדדים זל"ז כדמו"י ולהם שלושה ילדים קטינים הנמצאים במשמורת המערערת עם הסדרי שהות עם המשיב.

ב. בתאריך 20.09.2023 פתח המשיב תיק תביעה לגירושין, ובה פירוט עילות התביעה ובקשה לחלוקת שווה בזכויות.

ג. בתאריך כ"ה באייר תשפ"ד 02.06.2024 חתמו הצדדים על הסכמה להתגרש הכולל הסכם גירושין ובית הדין אישר את ההסכם בתוקף של פסק דין.

ד. בהסכם וויתרה המערערת על כתובתה ומנגד המשיב וויתר על זכויותיה הפנסיוניות המגיעות לו על פי חוק יחסי ממון וכן על קרנות השתלמות שלה. כמו כן הסכימו שהדירה תימכר באמצעות כינוס נכסים ותמורתה תחולק שווה בשווה.

ה. בתאריך 25.06.2024 התגרשו הצדדים.

ו. המערערת רכשה דירה בת שלושה חדרים בבית וגן בירושלים ונטלה לצורך זה חוב משכנתא בסך כמיליון וחצי ש"ח ויתרת הכסף מחלקה בתמורת הדירה המשותפת.

ז. המערערת משלמת לדבריה סך של כעשרת אלפים ש"ח בגין חוב המשכנתא.

ח. בתאריך ט"ו בתמוז תשפ"ד 21.07.2024 הוציא בית הדין החלטה לקביעת מזונות זמניים בסך 2,700 ש"ח לחודש, בהנמקה שהמערערת היא המפרנסת העיקרית במשך חיי הנישואין ואילו המשיב אברך כולל.

ט. בתאריך י"ח בתמוז תשפ"ד 24.07.2024 הוציא בית הדין החלטה המבהירה נימוקיו בזה הלשון:

> "לאחר העיון מחליט ביה"ד להותיר את ההחלטה מיום י"ב בתמוז תשפ"ד (18.07.2024) על כנה. תוספת הבהרה לנימוקים המועלים בהחלטה האמורה: עקב היות האב אברך כולל ושכרו נמוך ביותר, אין עילה לחייב יותר ממזונות מינימליים. רמת החיים שחיו עד לסידור הגט הייתה מנדבת לבה של האם בלבד. על כן כאמור, ההחלטה על כנה."

י. בתאריך כ"ז בתשרי תשפ"ה 29.10.2024, לאחר שהתקיים דיון נוסף, הוציא בית הדין החלטה במכלול נושאים ובין היתר גם במזונות קבועים לילדים וקבע כדלהלן:

> "**בנושא המזונות**
>
> לאחר שמיעת הצדדים באריכות ובכובד ראש ולאחר עיון נוסף בחומר שבתיק מחליט ביה"ד לחייב את האב במזונות בסך של 900 ש"ח לילד. בנוסף, ישלם האב לידי האם את מחציות הוצאות בריאות וחינוך של הילדים. תביעת המדור תידון לאחר עזיבת האשה את הדירה.
>
> הנימוקים: האב אברך כולל והתרשמות ביה"ד כי האפשרויות שלו לצאת ו/או להצליח בשוק העבודה הינן קלושות. בנוסף, האישה נישאה על דעת כך שהבעל יהיה אברך. בתור אברך אי אפשר לחייב אותו לשלם יותר מסך זה. יצויין כי גם אם יצא לעבוד, אין לו כושר השתכרות מעבר לשכר מינימום, וגם אז לא יוכל לשלם יותר מסך זה. האשה בעת הנישואין הבינה זאת וידעה במי מדובר.
>
> לאחר שהאב יקבל את חלקו בתמורה הדירה, ביה"ד ישוב וישקול את גובה חיוב האב במזונות הילדים."

נציין שעל החלטות אלו לא הוגש ערעור ולכן בית הדין דחה בקשת ב"כ המערערת לדון בהם.

יא. בתאריך י"ז באדר תשפ"ה 17.03.2025 הוציא בית הדין החלטה נוספת, לאחר שמיעת טענות ומענות הצדדים הנוגעת לחיוב המשיב בתשלום המדור, וקבע בנושא חיוב המדור כדלהלן:

> "האב ישלם למדור הילדים לתקופת השכירות לשלושת החדשים עבורם האישה משלמת לרוכשים, סך של 2,500 ש"ח לחודש.
>
> בהיכנס האם לדירה שנרכשה על ידה פטור האב ממדור הילדים, בנימוק שתשלומי המשכנתא הינם רכיב הוני כנפסק בפסקי דין רבים.
>
> דעת דיין יחיד מצטרפת למסקנת הרוב אולם מנימוקים אחרים."

עד כאן מההחלטה נשואת הערעור.

להלן טיעוני המערערת המרכזיים

א. שגה בית הדין בהחלטתו נשואת הערעור בכך שלא התחשב במספר פסקי דין של בית הדין הגדול שמחייבים אב בתשלום מדור גם כאשר הוא מורכב מרכיב הוני. מציינת לפסקי דין וכן לפסיקות אזרחיות.

ב. שגה בית הדין שלא התחשב בכספים שקיבל המשיב בתמורה למכירת חלקו בדירה בשווי של כמיליון מאתים אלף ש"ח.

ג. התעלם בית הדין שלמשיב משפחה אמידה המסייעת לו.

ד. כמו כן התעלם מרכישתו דירה בת ארבעה חדרים. הסתמכה בטענה זו על דברי הילדים. המשיב מכחיש נחרצות.

לסיכום: עותרת לביטולה של ההחלטה ולחיוב המשיב במדור בסך חמישים אחוז משווי שכר דירה.

להלן תגובות המשיב המרכזיות

א. צדק בית הדין בהחלטתו הנ"ל, מאחר ולטענת המשיב וב"כ רבים מהדיינים כך פוסקים, וכן הדיין בדעת המיעוט ציין שהוא חולק עקרונית על נימוקי חבריו בדעת הרוב.

ב. עוד טען שפסקי הדין אליהם ציינה ב"כ המערערת אינם מדויקים בלשון המעטה, מאחר ויש סיבות שונות שאינם במקרה זה.

ג. עוד טוען כי הוריו אינם חייבים לכלכלת ילדי הצדדים וכי הם מסייעים לו במה שאפשר.

ד. עוד טוען כי המשיב וויתר על זכויות פנסיוניות בסדר גודל של מאות אלפי שקלים. (לדברי המערערת כמאתיים אלף ש"ח), ובכל מקרה יש לאשה הכנסה גבוהה המסתכמת בכארבעים אלף ש"ח כולל הטבות.

לסיכום: דורש לדחות את הערעור.

עמדת בית הדין

לאחר שבית הדין שמע טענות ומענות הצדדים ועיין בחומר שבתיקים, עמדת בית הדין שיש לדחות את הערעור בהיעדר הצדקה להתערבות בנימוקי החלטת בית הדין נשואת הערעור.

להלן נימוקנו:

בתקנה קל"ה שבתקנות הדין נקבע כי אין ערעור אלא על יסוד הנימוקים דלהלן:

א. **טעות בהלכה.** במקרה דנן אין חולק שאין זו טעות בהלכה, מאחר והדיינים נחלקו בדין זה, וכן בפסיקה האזרחית יש דעות לכאן ולכאן, ולכל הרכב הזכות להביע עמדתו, מה גם שאחד מדייני ההרכב לא הסכים עם נימוקי דעת הרוב, הסכים עם מסקנתם בנסיבות מקרה זה.

ב. **טעות הנראית לעין בשיקול הדעת או בקביעת העובדות.** גם כאן לא מצאנו טעות בשיקול דעת הנראה לעין או בקביעת העובדות, שכן אין חולק שלמערערת הכנסה גבוהה והיא זו שפרנסה את הבית במהלך חיי הנישואין של הצדדים, כאשר יש לרווחתה זכויות פנסיה וקרנות השתלמות.

נימוק נוסף לדחיית הערעור היא העובדה שהמשיב וויתר על זכויות כספיות שעל פי חוק יחסי ממון היו מגיעות לו והיה בידו לעמוד על זכותו זו. לטענתו, וויתורו היה עקב הבנה שקיבל שבתשלום חוב המזונות הסכום יהיה נמוך יחסית.

נימוק נוסף, הצדדים נישאו זל"ז על דעת שהאשה תפרנס כל עוד היא העובדת ובעלת הכנסה גבוהה יחסית ואילו הבעל ימשיך ללמוד בכולל כפי המקובל בחברה אליה שייכים הצדדים.

ברור מאליו שככל ויחול שינוי מהותי במצב זה, יזדקק בית הדין לדון מחדש, אם תוגש בקשה מתאימה לעיון מחדש. נציין שפסיקת מזונות ילדים הינה דינמית ומשתנה בהתאם לנסיבות עובדתיות חדשות המצדיקות עיון מחדש.

לאור האמור פוסק בית הדין:

הערעור נדחה בהיעדר עילה מוצדקת הלכתית לבטל החלטת בית הדין האזורי נשואת הערעור.

אין צו להוצאות ועל המזכירות להשיב את כספי הערבות למערערת בהתאם לנהלים.

בית הדין מורה על סגירת התיק.

לפסק הדין יצורפו נימוקים נוספים מתוך חיבור שערכתי בעניין מזונות הילדים.

הרב מימון נהרי - דיין

עיינתי בדברי עמיתי וידידי הרה"ג מימון נהרי שליט"א שהביא בטוב טעם ודעת את כל פרטי הערעור וההכרעה הסופית לדחיית הערעור. מסקנתו מקובלת עלי ואף ידי תכון עמו. לאחרונה עסקתי בפסק דין אחר (בתיק 1425324/3) בנקודות הדומות לנידון דנן, בשאלת מדור הילדים כאשר האם מוגדרת אמידה ויש בבעלותה דירה, אלא שמשלמת תשלומי משכנתא. אעתיק לכאן את שנכתב שם, בכל השייך גם לנידון דנן, זאת כיהודה ועוד לקרא.

להלן הדברים שנכתבו בתיק 1425324/3, השייכים לנידון דנן:

> "... בחיובי הצדקה קיים בית אב בהלכה לחייב גם את האם להשתתף בצרכי הילדים כאשר יש לה את היכולת לכך. כאשר לאם רכוש רב או דירה הנמצאת בבעלותה והיא יכולה לאפשר לילדים לגור בדירתה, קיימת סברה לחייב את האם לדאוג למדור הילדים מתורת צדקה. ראה על כך בפסק דין של בית הדין באריאל מיום ה' באלול התשע"ו (08.09.2016) בתיק 466314/3 (פורסם), כדלהלן:
>
> **"חובת הצדקה של האם**

... עולה השאלה האם חובת הצדקה חלה גם על האם? בחידושי דינין והלכות למהר"י ווייל סימן יא נראה שאין חיובי מזונות על האם, להלן לשונו:

"נראה דאשה אינה חייבת לזון בניה הקטנים ..."

גם מדברי הרמב"ם משמע שהאם לא חייבת לדאוג לילדיה, כך בהלכות אישות פרק כא הלכה יח:

"ואם לא רצת האם שיהיו בניה אצלה אחר שגמלתן אחד זכרים ואחד נקבות הרשות בידה, ונותנת אותן לאביהן או משלכת אותן לקהל אם אין להן אב והן מטפלין בהן."

בהסבר ההלכה של הרמב"ם כתב המגיד משנה הלכות אישות פרק כא הלכה יח:

"זה ברור שלא מצינו חיוב לאשה בשום מקום והאב מצווה על בניו בכמה דברים ואין האשה מצווה ומהיכן נתחייבה בהם."

מהאמור משמע שעל האם לא הוטלו חיובי מזונות או חיובים אחרים בדאגה לילדיה. אמנם ניתן להבין שהאם לא חייבת רק בעודה עניה כך שלא חלים עליה חיובי הצדקה. יש לברר מה הדין כשהאם עשירה, האם חיובי הצדקה חלים גם על האם כשבנה מוגדר נזקק? תשובה לכך תתקבל מעיון בהלכה המתבררת בדין הנקה, בשאלת חובת האם להניק את בנה, וכדלקמן.

רבינו ירוחם - במישרים נתיב כג חלק ה' דן בחובת האם הגרושה להניק את בנה כשהאב לא מוצא מינקת או שאין אפשרותו לשלם למינקת, ואלו דבריו:

"נתגרשה אינו כופה דוקא כשמוצא מניקה אבל אינו מוצא או שאין לו שכר המניקה כופה ומניקתו אפילו אינו מכירה"

מעיקר הדין אמא גרושה לא חייבת להניק את תינוקה. חובת הדאגה לתינוק חלה על האב. אמנם אם האב לא מוצא מינקת או שלא יכול לשלם את שכר ההנקה, לדעת רבינו ירוחם, חוזר חיוב ההנקה על האם וכופין אותה להניק. דינו של רבינו ירוחם נפסק ברמ"א בשלחן ערוך אבן העזר בסימן פב סעיף ה'. נשאלת השאלה, אם לא חלים על האם חיובי מזונות, מכח מה נוצר החיוב על האם להניק כאשר האב לא יכול לשלם? שאלה אותה שואל "חלקת מחוקק" בסימן פב ס"ק ו':

"אם אין לו כופה אותה - לא ידעתי טעם לדין זה ובמה נתחייבה היא יותר משאר נשים ולמה לא יתנו לה ב"ד שכר הנקה כשם שעל הב"ד לפרנס הולד אחר שגמלתו."

תשובה לשאלת החלקת מחוקק מובאת בספר "בני אהובה" הלכות אישות פרק כא הלכה טז, וכך השיב:

"האשה שנתגרשה אין כופין אותה להניק אלא אם רצתה נותן לה שכרה ומניקתו. הרמ"א הביא סימן

> פ"ב סעיף ה' דאם אין לו להשכיר כופין אותה להניק, ותמה החלקת מחוקק ס"ק ו' דלמה לא יהיה מוטל על הבי"ד לשכור מינקת כמו פרנסה דלאחר כ"ד חודש. ונראה דודאי אם האשה עשירה אף לאחר כ"ד חדשים כופין את האם לזון בניה, דהא כופין על הצדקה ואין לך צדקה יותר מזה, ואם כן היא שיש לה חלב בדדיה ותוכל להניק, הרי היא עשירה לדבר הזה, וכופין אותה כמו שכופין על כל הצדקה."

מדברי "בני אהובה" עולה שקיימת חובת צדקה של אמא עשירה לדאוג לבנה הנזקק כשהאב לא מספק את צרכיו ואף כופין את האם על כך. ביחס לאפשרות ההנקה, כל אמא מוגדרת עשירה מצד יכולת ההנקה הזמינה אצלה, ולכן חייבת להניק כשלאב אין יכולת לשכור מינקת. הדברים נאמרו גם בפתחי תשובה שולחן ערוך אבן העזר סימן פב ס"ק ג' לדעת הבית מאיר.

נמצא שקיים חילוק בין אם עשירה החייבת לדאוג לילדיה מדין צדקה, לבין אם עניה שלא חלים עליה חיובים. גם דברי הרמב"ם דלעיל יכולים להתפרש לפי החילוק האמור, היינו שכל דבריו שהאם לא מחוייבת בטיפול בילדיה ואף יכולה להשליכם על הציבור, נאמרו באם עניה שאין לה אפשרות לטפל בילדיה. אמנם כאשר האם עשירה חל חיוב צדקה על האם לדאוג לצרכי ילדיה. הבנת הרמב"ם באופן האמור מבוארת בשו"ת "ויקרא אברהם" חלק אבן העזר סימן יז, ואלו דבריו:

> "ולפ"ז מ"ש הרמב"ם בפ' כ"א מה"א ואם לא רצתה שיהיו בניה אצלה אחר שגמלתן, אחד זכרים ואחד נקבות, הרשות בידה, ונותנת אותם לאביהם או משלכת אותם להקהל אם אין להם אב ... וא"כ אפוא היא חייבת בו דומיא לאחיך מאמך אף על גב דאינו ראוי ליורשו ... וסתם הדברים משום דסתם אשה אין לה ממון, ובפרט אם נישאת שרשות אחרים עליה ... ויכולין לכוף אותה בתורת צדקה."

לדעת "ויקרא אברהם", דברי הרמב"ם שהאמא לא חייבת לטפל בילדיה, נאמרו רק באשה שאין לה ממון או באשה נשואה המשועבדת לבעלה. אמנם אשה עשירה שלא משועבדת לבעלה, חייבת לדאוג לילדיה בתורת צדקה. חיוב האם במזונות ילדיה הובא בפסקי דין רבניים חלק ט' עמוד 263 בדעת הרב שאול ישראלי זצ"ל, כדלקמן:

> "אכן, כשזה מדין צדקה, יש לברר גם את אפשרויותיה של האם, שכן גם האשה מחוייבת מדין צדקה. ובמקרה שגם היא אמידה, יש לדון על חלוקה נאותה של חיוב זה שמדין צדקה שעל האב והאם כאחד."

וראה דיון בדברי הרב שאול ישראלי זצ"ל בפסק דין של בית הדין הרבני בנתניה שפורסם בתיק מספר 914354/9. חיוב האם מובא גם בפסקי דין רבניים חלק ט' עמוד 354, בדעת בית הדין האזורי:

> "הואיל והבת הגדולה חיובו במזונותיה הוא מדין צדקה, ובמקרה זה באם האם עולה בהרבה בהכנסתה על האב, יש לחייבה מדין צדקה כדין קרוב קרוב קודם."

אמנם בית הדין הגדול קיבל את הערעור של האם על קביעת בית הדין האזורי האמורה, ושם בעמוד 356 דעת בית הדין הגדול:

> "דעתנו היא שאין לשחרר את האב ממזונות בתו ואין לפטור אותו כליל, אלא יש להשאיר את חיובו או את התקנה אקרקפתא דגברא, אך יש להתחשב ביכולתו ולפסוק ולו סכום סמלי, אך אין להפקיע את חיובו לגמרי, לפיכך דעתנו היא להחזיר את התיק לביה"ד האזורי שיחייב את הבעל כפי יכולתו."

בספר מנחת אברהם חלק ג' סימן ה' מובא חיוב לאשה עשירה לפרנס ילדיה, כדלקמן:

> "אבל מה דכופין את האב באמיד לאחר שש, לכאורה מצד הסברה אין בזה חילוק בין אב לאם, שכיון שהחיוב הוא מכח צדקה, הרי גם האם מחוייבת בצדקה, ומכח זה מסתבר לכאורה דמה דמצינו בש"ס דבר זה באב דווקא הוא משום שבדרך כלל האב הוא שאמיד ויש לו נכסים ליזון מהם, אבל אשה בדרך כלל לא אמידה ואין בידה לפרנס את בנה, אבל כשגם האם אמידה, החיוב של צדקה מוטל גם עליה."

לאחרונה החליטה מועצת הרבנות הראשית שיש להוסיף לשיקול הדעת בפסיקת מזונות את היכולת הכלכלית של האם. להלן לשון החלטת מועצת הרבנות הראשית לישראל מיום י"ח כסלו, תשע"ו (30.11.15) (מרר' - 172.עו):

> "לאחר דיון החליטה המועצה שהן אם החיוב מצד התקנה והן אם החיוב מצד צדקה, היות שתנאי החיים השתנו והמציאות כיום היא שגם האם נושאת בעול פרנסת הבית, על היושבים על מדין להוסיף לשיקול הדעת בפסיקת מזונות הילדים את היכולת הכלכלית של האם."

מהאמור עולה שקיים בית אב בהלכה לחיוב האם לזון ילדיה מדין צדקה כאשר האם עשירה. אמנם לצורך חיוב האם יש לבדוק מספר גורמים. יש לבדוק מה מצבה הכלכלי של האם ביחס למצבו של האב על מנת לקבוע שהאם אכן מוגדרת עשירה. כמו כן יש לבחון את מצבה האישי, כשהיא נשואה חלים עליה שיעבודים לבעלה. בנוסף נראה שיש גם לבחון את אופי הטיפול שלה בילדיה ולבדוק האם אין

בטיפולה בילדיה, ללא תמורה, משום נתינת חלקה בצדקה חלף קבלת דמי טיפול."

עד כאן מפסק הדין האמור, ממנו עולה כי קיים בית אב בהלכה לחיוב האם בהחזקת הילדים כשהיא מסוגלת לכך, מבחינת עושרה והגדרתה כאמידה. בהמשך אותו פסק דין, התייחסות להשוואה שבין חיוב האב לבין חיוב האם, ומוכח שם שחיוב האב גדול מהחיוב של האם, אך ביחס לחובת המדור נפסק שכאשר לאם יש דירה בבעלותה בה גר הילד, אין לחייב את האב בתשלום עבור מדור, באשר האם יכולה בנקל לספק את צרכי המדור של הילד.

על המקורות שהובאו בפסק הדין שצוטט יש להוסיף את המקורות הבאים, המחזקים את חיוב האם במזונות הילדים כשיש לאם יכולת, כדלהלן:

על דברי הרמב"ם בהלכות אישות פרק כא הלכה יח בעניין יכולת האם להשליך את הילדים, נכתב בהגהות הרמ"ך כדלהלן:

> "תמה הוא זה אם האב חייב לזון את בניו עד בן שש, האם אמאי אינה חייבת לזון את בניה כיון שהן קטני קטנים, ומה הפרש יש בין אב לאם, ואמאי לא תזונם עד שיהיו בני שש, ואמאי יכולה להשליכם על הקהל, ואם היא עשירה אמאי לא יכופו אותה אפי' היו יותר מבני שש, וצ"ע."

מדברי הרמ"ך עולה שיש להטיל על האם חיוב לזון את הילדים כמו על האב, ואם היא עשירה יש אף לכוף אותה לזון את ילדיה.

בספר מעשה רקח דן בהשגת הרמ"ך על הרמב"ם, שהתקשה בהבנת דברי הרמב"ם על יכולת האם להשליך את הילדים. כך נכתב בספר מעשה רקח על הלכות אישות פרק כא הלכה יח:

> "ואם לא רצתה האם וכו'. הרמ"ך בכ"י השיג על רבינו וז"ל [עיין שם], ולכאורה יפה השיג, דהא בעיקר מצות הצדקה נראה שהאשה חייבת כמו האיש, דהא מצות עשה שלא הזמן גרמא היא, וגם בריש קדושין דף ח' אמרינן התקדשי לי בככר זה ותנהו לעני וכו' אינה מקודשת, דאמרה ליה כי היכי דמחייבנא ביה אנא הכי מחייבת ביה את ע"כ, ואם איתא, עדיפא מינה לימא ליה, את הוא דמחייבת ביה ולא אנא, וכיון דפרנסת הקרובים נפקא לן מ"וחי אחיך עמך", ודרשינן בספרי "אחיך" זה אחיך מאביך, שאחיך מאביך קודם לאחיך מאמך וכו', וכל הפוסקים הזכירו חיוב הקרובים שקודמים לכל אדם, א"כ נראה שהאשה חייבת בקרוביה ודאי, והיא קודמת להרחוקים, וכ"ש לבנה או לבתה, וכ"ש כשהן קטני קטנים שאין ראויים אפי' לחזר על הפתחים. ואין להוכיח משכר ההנקה דאין לה להניקו בחנם, דהתם הא איכא אב דקרוב טפי, ומלבד זה הרי מצינו לרבינו

ירוחם נתיב כ״ג ח״ה שכתב שאם אין לאב לשלם לה שכר ההנקה היא חייבת להניקו בחנם, עיין שם, ובשלהי ב״ק אמרינן דגבאי צדקה לוקחים מן הנשים דבר מועט דחזקתן שאינו שלהם, וזה הטעם לא שייך אלא בנשואה, אבל בגרושה או אלמנה דמדידהו הוי שפיר דמי. תו אמרינן התם דרבינא קבל מנשי בני מחוזא מתנה גדולה מפני שהיו עשירות, משמע דגם הנשים שייכי במצוה זו. ובתענית דף כ״ג איתא עובדא דאבא חלקיה דקדום ענני [מהך זוויתא דדבתיהו] ואמרו הטעם דמקרבא הנאתה לגבי עניא, ואי אמרת בשלמא שהיא מצווה במצוה זאת ניחא, אלא אי אמרת שאינה מצווה, הו״ל להקדים ענני לדידיה שהוא מצווה ועושה, ששכרו יותר ממי שאינו מצווה.

ויותר תמהתי על הרב המגיד ז״ל שכתב על דברי רבינו אלה וז״ל זה ברור שלא מצינו חיוב לאשה בשום מקום, והאב מצווה על בניו בכמה דברים ואין האשה מצווה, ומהיכן נתחייבה בהם עכ״ל, ואם מצינו חיוב לאב יותר מהאם, אינו אלא בלימוד התורה, דהאשה פטורה, מדכתיב ״ולמדתם אותם את בניכם״ ולא בנותיכם וכיוצא בו, אבל לענין הצדקה ולפרנס את קרוביה ובניה היכא דליכא אב, מהיכא תיפוק לן למפטרה. גם הרב דינא דחיי קיים דברי רבינו והסמ״ג שכתבו כן, וכתב שאין שום חולק על זה, ופשיטא שלא ראה דברי הרמ״ך האלה בכ״י.

עוד אני תמיה ממ״ש רבינו פ״ז ופ״ח דמתנות עניים כמה עשין וכמה לאוין על המעלים עיניו מן הצדקה, דאיך יתכן לומר דהאשה פטורה מכולם, ובשלמא באשה נשואה או פנויה בבית אביה, אפשר לומר דאין חייבת משום דאין לה ומה שקנתה אשה קנה בעלה, וכ״ש בבת לגבי אביה, אך באלמנה וגרושה, אם יש לה מי פוטר אותה. גם ראיתי לרבינו ירוחם נתיב כ״ג ח״ה שכתב שאם אין לאב לשלם לה שכר ההנקה היא חייבת להניקו בחנם, הגם דהרב חלקת מחוקק סי׳ פ״ב חולק עליו מפני שנמשך אחר דברי רבינו, ועל צד הדוחק אפשר דדברי רבינו איירי באין לה לזונו, ומכ״ש בכל מכל, ומ״מ כעת צל״ע.

שוב עלה בדעתי לומר דאולי שאני אשה דרוצה להנשא דיותר משהאיש רוצה וכו׳, וגם רבינו כתב בפט״ו דין ט״ז דלא תשב אשה בלא איש וכו׳, ואם תפרנס הבן ימנעו האנשים להנשא עמה מכח משאת הבן, וגם אם היא עשירה, אין חפץ לאדם לסבול גידול בנים אחרים, וזהו דרך טבע, ופשוט, ואין הכי נמי דאם היא עשירה תתן לו לפי עושרה באותה העת לבד ושוב משלכת אותו לקהל,

> ואפשר שזה רמזו רבינו במ״ש ואם לא רצתה האם שיהיו בניה אצלה, כלומר אצלה לא יהיו אלא משלכת אותם לקהל, אבל אין הכי נמי שהיא חייבת ליתן להם כפי ממונה בעת ההיא ודו״ק כי נראה לענ״ד נכון מאד״

מדברי מעשה רקח עולה שהאם חייבת לתת לילדים כפי ממונה.

בספר בית מאיר אבן העזר סימן פב סעיף ה׳, באר את דברי הרמב״ם שהובאו בשלחן ערוך שהאם רשאית להשליך את הילדים, רק במקום שהאם עניה, אך אם האם עשירה היא מחוייבת לדאוג לילדיה:

> ״... ומה שמבואר ס״ס זה שיכולה להשליך על הקהל, היינו מסתמא ענייה שאין אמודה לפרנס משלה, אבל עשירה לאו כל כמינה, ולגבי הנקה תמיד עשירה היא...״

דברי בית מאיר לחיוב אם עשירה לדאוג לילדיה הובאו בפתחי תשובה אבן העזר סימן פב ס״ק ג׳.

וראה בדבריו של הרה״ג יעקב ניסן רוזנטל זצ״ל, אב״ד חיפה בספרו משנת יעקב על הרמב״ם בהלכות אישות פרק יב הלכה יד אות ז׳, שהביא להלכה לכפות אם אמידה בצדקה לזון בניה:

> ״ויש לעיי׳ דמאחר דלגבי אב אם הבן אחר שש מכלימין אותו וכו׳, אף שעיקר החיוב הוא עד ו׳, ובאמיד מוציאין ממנו בע״כ וכמש״כ בהט״ו, אי ד״ז הוא גם לגבי האם שאינה מחויבת כלל לגדל בניה, ובאופן דיש לה נכסים משלה, וכגון בא״ל צאי מע״י למזונותיך או שסילק עצמו מנכסיה או שמת בעלה וכדומה, אי מכלימין אותה או באמידה כופין אותה. **<u>והנה באמידה נראה דכופין, דהיא ג״כ מחויבת בצדקה, ובניה הקרובין לה יותר קודמין, וכפי הדין גבי האב,</u>** ועי׳ בית מאיר סי׳ פ״ב סעיף ה׳ ובפ״ת שם, ואפי׳ באינה אמידה נמי נראה דמכלימין אותה, דשייך בזה נמי יארוד ילדה וכו׳ דהרי בניה הם. אך יש לעיי׳ אם יש לשניהם, אם יכפו לאב יותר מלאם, ואיך אם יש להאם יותר למי יכפו יותר, הן באופן שיש כפי׳ מדין צדקה או היכא שמכלימין וכנז׳, וצ״ע״

מדבריו עולה כי ניתן לכוף אם אמידה לכלכל את ילדיה...

להלן דברים נוקבים בנידון של הרה״ג מימון נהרי שליט״א, בפסק דין שניתן בתיק 1360470/5, ביום א׳ באייר התשפ״ד (09.05.2024):

> ״א. לעניות דעתי כאשר אם משתכרת בהכנסה גבוהה כמו האב (בערך) יש לראות בה אם ׳אמידה׳ אף שאינה ׳אמידה׳ לענייני אחרים (וכמו שכתב עמיתי בשם נתיבות משפט על רבנו ירוחם - הובאו דבריו באוצר הפוסקים - בהגדרת האב ׳אמיד׳ לעניין מזונות ילדים, כך גם האם). וממילא לעניין חיוב צדקה

> מחייבים גם את האם כמו האב כל עוד יש בהכנסתה לכלכל את עצמה.
>
> ב. לעניות דעתי מוטל על כל בית דין הדן בנושא מזונות ילדים לברר היטב כמה האישה - האם מקבלת או עשויה לקבל מזכויותיו הפנסיוניות של האיש - האב ולהביא זאת בחשבון חיוב האב, שכן לטעמי אין לחייב את האב ללקות בשתיים - גם על פי חוק יחסי ממון וגם מכוח חיובו מדין צדקה, כאשר לאם היכולת לזון את הילדים מדין צדקה, גם אם 'אמידה' כגדר זה בדיני צדקה."

מהדברים האמורים עולה שקיים בסיס בהלכה לחיוב אם אמידה... לדאוג לילדיה מתורת צדקה. כאשר אם מאפשרת לילדיה לגור בדירה השייכת לה, ניתן לראותה כעומדת ומפרנסת את ילדיה בהעמדת המדור עבור הילדים ואין להוציא מהאב עבור מדור הילדים.

...

חיוב מדור כשלאם יש דירה

מעבר לסברת חיוב אם אמידה בצדקה, קיימת סיבת פטור נוספת שלא לחייב אב בתשלום מדור בשעה שילדיו גרים אצל אמם, מכח הסברה שכלל לא נוצר חיוב עבור תשלום המדור כשהילדים גרים בדירת אמם, שהרי הילדים הינם בגדר "זה נהנה וזה לא חסר", הילדים נהנים והאם לא חסרה מכך.

קיימים פסקי דין שונים ביחס לשאלת חובת האב במדור הילדים כאשר לאם יש דירה. יש הפוטרים את האב מתשלום מדור בהתבסס על סוגיית "זה נהנה וזה לא חסר", הילדים גרים בבית האם ואכן נהנים, אך האם לא חסרה ממגורי הילדים אצלה, כאשר היא רוצה שהילדים יגורו אצלה. ראה על כך בפסק דין של בית הדין האזורי בפתח תקוה מיום כ"ו בניסן התשע"ט (01.05.2019) בתיק 1097392/6 (פורסם), ובפסק דין של בית הדין האזורי בירושלים מיום ד' בתמוז התשפ"א (14.06.2021), בתיק 1236934/5 (פורסם).

מנגד קיימים פסקי דין הן של בית הדין האזורי והן של בית הדין הגדול המחייבים את האב במדור הילדים גם כאשר לאם יש דירה, פסקי דין אלו הוזכר בדברי עמיתי וידידי הרה"ג צבי בן יעקב שליט"א, כדלהלן:

בית הדין הגדול, בתיק 1336937/2 הנזכר בכתב הערעור. בית הדין הגדול בתיק 1224354 (לא פורסם). בית הדין הגדול בתיק מס' 1453951. בית הדין האזורי תל אביב בתיק 1020605/11. בית הדין האזורי בתל אביב בתיק 1209186/2.

לא נתעמק עתה בשורש המחלוקת ובמקורות הדינים, די לנו אם נאמר שאלו ואלו דברי אלוקים חיים, לכל דעה ניתן למצוא מקור וסברה ומכלל מחלוקת לא נפקא, (מתוך המחלוקת לא יצאנו), קשה לקבוע שקיימת הכרעה ברורה וסוגיה ברורה בנידון. יש להביא בהקשר האמור את הדברים שנכתבו בתיק 1381617/8 (פורסם) בעניין "כתובה מוגזמת":

"כל עוד לא התקבלה הכרעה אחידה בפסיקת בתי הדין יש לומר על המצב: "אלו ואלו דברי אלוקים חיים", מתוך אמונה שלכל מקרה נפסק את הראוי לו והמגיע לו. אך לא ניתן להגדיר שהנוקט כדעה מסוימת יוגדר כטועה בשיקול הדעת. זאת בהסתמך על דיוק הסוגיה בתלמוד בבלי מסכת סנהדרין (דף לג ע"א):

"היכי דמי שיקול הדעת? אמר רב פפא: כגון תרי תנאי או תרי אמוראי דפליגי אהדדי, ולא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר, ואיקרי ועבד כחד מינייהו, וסוגיא דשמעתא אזלי כאידך - היינו שיקול הדעת."

בסוגיה מבואר שאם קיימת מחלוקת הלכתית של שני תנאים או שני אמוראים והמחלוקת לא הוכרעה בצורה מוחלטת, אלא שרוב הדיינים סבורים כדעה מסויימת, אזי מי שיפסוק כנגד הדעה הרווחת יחשב לטועה בשיקול הדעת. מכאן ניתן לדייק שכל עוד אין מצב בו "סוגיא דשמעתא אזלי כאידך", היינו שרוב הדיינים הלומדים את הסוגיה סבורים כדעה מסויימת, אלא נותרה מחלוקת בהלכה ובהנהגה, הרי שלא ניתן להגדיר את הנוהג כצד אחד שבמחלוקת כטועה בשיקול הדעת. מכאן שבהעדר מנהג או הנהגה של רוב החכמים כאחד הצדדים שבמחלוקת, לא ניתן להגדיר את הפוסק כצד השני שבמחלוקת, כטועה בשיקול הדעת."

כאשר קיימת מחלוקת בין דיינים ואין הכרעה ברורה כאחד הצדדים, לא ניתן להגדיר שקיימת טעות בשיקול הדעת של בית דין אזורי הפוסק כאחד הצדדים. בנידון דנן, מאחר וקיימת מחלוקת בין דיינים בשאלת חיוב האב במדור כאשר הילדים גרים בדירה השייכת לאם, אין לערכאת הערעור להתערב בהעדר טעות בשיקול הדעת. יובהר כי המערערת באה להוציא ממון מהמשיב המוחזק בממונו, ולפי כללי הפסיקה במקום בו קיימות מחלוקות בהלכה, קשה לחייב את המוחזק הטוען לפטור בהסתמכו על דעות הפוסקים הפוטרות אותו מהחיוב. לבטח לא ניתן לקבל ערעור על דיינים הנסמכים על דעה מקובלת בין דייני ישראל הפוטרים את האב מחיוב מדור הילדים כאשר לאם יש דירה בבעלותה בה גרים הילדים.

אכן מן הראוי להגיע לאחידות בפסיקה בכל נושא הנתון במחלוקת, קיומן של מחלוקות לא מוכרעות בין דיינים, גורם לחוסר ודאות ופוגם במתדיינים. עולה הצורך בקביעת הלכה ברורה ופסוקה. יובהר כי הראשון לציון נשיא בית הדין הגדול הרה"ג דוד יוסף שליט"א, הקים ועדה לבחינת פסיקת מזונות הילדים בבתי הדין לצורך מתן המלצות לתקנה ראויה בעניין המזונות, מצופה שהמחלוקת האמורה תיבחן על ידי הוועדה, על מנת שבהמלצות הוועדה ינתן מענה לצורך בהכרעה במחלוקת הנוגעת לפסיקת מדור הילדים כאשר לאם עומדת דירה בבעלותה."

עד כאן מהדברים שנכתבו בתיק 1425324/3 מהם עולה שלא ניתן לחייב אב בתשלום עבור מדור הילדים עבור זמן שהותם אצל האם, כאשר האם הינה אמידה ויש בבעלותה דירה, על אף שמשלמת תשלומי משכנתא.

בעניין דעות הדיינים ומנהג בתי הדין בשאלת חיוב אב במדור הילדים כאשר לאם יש דירה בבעלותה, ראה גם בפסק דין של בית הדין בירושלים מיום כ"ח באלול התשפ"ה (21.09.2025), בתיק 1179319/7 של הרה"ג אוריאל לביא שליט"א - אב"ד, הרה"ג דוד מלכא שליט"א והרה"ג חיים ו' וידאל שליט"א, שהאריכו והביאו מקורות רבים, מהם עולה שיש לפטור את האב מתשלום מדור כאשר לאם יש דירה בבעלותה. בפסק הדין, אב בית הדין מתייחס למנהג שרווח בבתי הדין עד לשנים האחרונות, במשך שלושים וחמש שנות כהונתו בבתי הדין, שלא לחייב בדמי מדור, להלן ציטוט מאותו פסק דין:

> "ביחס לשאלה זו, שלא התבררה בפסקי דין בשנים עברו, נכתבו לאחרונה כמה פסקי דין בבתי הדין השונים, כגון פסקי דין מביה"ד הגדול בתיק 1224354/1, מביה"ד האזורי תל אביב בתיק 1209186/2, מביה"ד נתניה בתיק 1197595/6, וכן שני פסקי דין שבקובץ חקר משפט חלק א' עמ' שכט ועמ' שלח.
>
> עוד יצוין לנאמר בפסק הדין הנזכר מבית הדין בתל אביב: "לפי המקובל, אין לחייב את האב בחיוב מדור כאשר היא מתגוררת בדירה ללא שכירות". ואכן, יכול לציין האב"ד החתום מטה שזכה לכהן כדיין שלושים וחמש שנים, ובכל פסקי הדין שניתנו בעבר עד לשנים האחרונות, לא נוכח בפסק דין המחייב את האב בתשלום שכר דירה כשהילדים אצל האם בדירה שלה ואין לה הוצאות שכר דירה, ולהלן נברר שכך הוא עפ"י ההלכה."

מסקנה

לאור כל האמור יש לדחות את הערעור, פסק דינו של בית הדין בירושלים, שלא לחייב את המשיב בתשלום עבור מדור הילדים, יוותר על כנו.

הרב מאיר פרימן - דיין

ראיתי מה שכתבו כבוד עמיתי הן לעניין חיוב האב במדור כשהדירה בבעלות האם והן לעניין חיוב האם במזונות הילדים.

הנה ביחס לחובת הצדקה של האם לזון את ילדיה, יש להוסיף את מה שפסק בתשובה אאמו"ר מרן הגאון רבנו עובדיה יוסף זצ"ל בשו"ת יביע אומר חלק יא אבן העזר (סימן סז אות ב), כדלהלן:

> "... ואחרי שש שנים, אף על פי שמתקנת חכמים עדיין חייב האב לזונו, מכל מקום אם יש לבן נכסים שיוכל להתפרנס מהם, אין שום חיוב על האב לזונו. (בית שמואל סימן עא סק"ב). ואפילו לאחר תקנת הרבנות הראשית לישראל בשנת תש"י, שעל האב לזון את בניו ובנותיו עד לגיל חמש עשרה שנה, מכל מקום אם יש לבן נכסים, הואיל ופרנסתו מובטחת, לא תיקנו בזה כלל. וכן פסקו חברי בית הדין הגדול בירושלים. (ראה פסקי דין של בתי הדין הרבניים, כרך ד' עמוד ז'). ואם האב איננו אמיד ופרנסתו מצומצמת, **ואילו האם אמידה**

> **<u>שתוכל לפרנס את הבן או הבת שהם למעלה מגיל שש שנים, יש לחייב את האם במזונות מדין צדקה.</u>** וע' מעשה רוקח על הרמב"ם (פכ"א מהל' אישות הי"ח). אולם אם האב והאם שניהם אמידים, חובת המזונות על האב בלבד. (וראה בספר בני אהובה פכ"א מהלכות אישות הט"ז, ובמעשה רוקח שם הי"ח הנ"ל, ובספר בית מאיר סי' פב ס"ה, ובשו"ת ידי דוד (קראסו) סימן סה, ובשו"ת ישכיל עבדי ח"ו חאה"ע סי' לח אות ו'-ז', ובשו"ת משפטי שמואל (ורנר) ח"א סימן טז. ע"ש)."

מהדברים עולה שקיימת חובה לאם מדין צדקה לזון את ילדיה כאשר היכולת בידה יותר מהיכולת של האב. אכן בתשובה שהובאה משמע שהדברים אמורים רק אם אין יכולת בידי האב אבל אם גם האב אמיד יש לחייב רק אותו.

אלא שבהגהות וציונים גיליון כתב ידו של אאמו"ר מרן זצ"ל, בשו"ת יחוה דעת שנדפס מחדש בשנת תש"פ, חלק ג' סימן עו בסוף הערה 12, משמע שחובת האם האמידה קיימת גם במצב בו הכנסות האב והאם שוות, להלן העתק ההערה האמורה:

> "... גם אם האשה מרויחה כמו הבעל ודורשת מזונות לילדים מעל גיל שש, יש לחייב "הבעל והאשה" ג"כ לפרנס הילדים שלהם מדין צדקה. כי חובת האב ג"כ אינה אלא מדין צדקה, **<u>ואם הוא אמיד כופין אותו. וכן כשהיא אמידה, ויש לה רווחים טובים</u>**."

הרי שכאשר האם המרוויחה היטב, גם היא חייבת במזונות ילדיה מדין צדקה, גם כשהכנסות ההורים שוות.

ואף שמתשובתו ביביע אומר הנ"ל משמע שאם האב אמיד אין כופין כלל את האם כשהיא אמידה, מ"מ אפשר שכוונת אאמו"ר מרן זצ"ל שהכל הוא יחסי, שבמקום שהאם והאב מרוויחים בשווה ושניהם אמידים, מעיקר הדין יש לחייב רק את האב ולא את האם, אך כל זה שעול חיוב המזונות אינו נטל גדול ביחס להשתכרותו של האב, אבל במקום שהנטל הוא כבד גם ביחס להשתכרותו של האב, ומאידך האם אמידה ומשכורתה נאה ובפרט שיש לה נכסים, וכפי הרווח כיום בין הרבה זוגות שעובדים ומשתכרים, בכהאי גוונא יש לחייב גם את האם עכ"פ מדין צדקה.

ובאמת כי מדברי אאמו"ר מרן זצ"ל בתשובותיו הנ"ל עולה כי חיוב קדימה במזונות הילדים לאחר האב, הינו מוטל על האם ולא על סב הילדים מצד האב, וזה דלא כמ"ש הבית מאיר (סימן פב סעיף ה') שהזכירו חברי לעיל, שכתב שדברי רבנו ירוחם שמחייבים את האם להניק מדין צדקה "מיירי שגם קרובי האב עניים", הובאו דבריו גם בפתחי תשובה (סימן פב ס"ק ג'). וכן כתב בשו"ת ויקרא אברהם אדאדי (אבן העזר סימן יז), וז"ל:

> "הרמב"ם איירי במ"ש ומשלכת אותם להקהל במי שאין לו קרוב הראוי ליורשו דאמיד, וא"כ אפוא היא חייבת בו דומיא לאחיך מאמך, אף על גב דאינו ראוי ליורשו, כיון דליכא אח מאב הוא חייב בו, כמובן מלשון ספרי, אחיך מאביך קודם לאחיך מאמך דוקא לענין קדימה, דהרמב"ם לדינא קאמר כיון דאין האם יורשת אותו אינה חייבת בו מן הדין רק מתורת צדקה, וסתם הדברים משום דסתם אשה אין לה ממון ובפרט אם נישאת שרשות אחרים עליה, וכן מצאתי למז"ה בספרו מעשה רקח ח"ב הנד"מ שהשיב כן".

וכדברי הבית מאיר כתב גם בשו"ת שאלו לברוך (אבן העזר סימן טו). ובשו"ת שחר אורך ח"ב (אבן העזר סי' כ' לרה"ג הרב אליהו אריאל אדרי חבר ביה"ד באר שבע) הוסיף עוד שכדברי הבית מאיר מוכח גם כן בשו"ת מהרשד"ם (אה"ע סי' קפא וסי' קצג), ובשו"ת כרם חמר ח"א (חיו"ד סי' כא).

ומ"מ דבר זה לא נפיק מדי פלוגתא וכמ"ש בשו"ת ישכיל עבדי (ח"ו אבן העזר סימן לח):

> "אם באמת האשה היא עשירה ויש לה האפשרות לטפל בילדה לפרנסו והאב אין לו היכולת, אז יש לכפות על האשה לפרנסו, דאין לך קרוב יותר מהאם לבנה, ואין מקום לחלק בין טיפול לפרנסה, דאם היא עשירה הרי יכולה לשלם לאחרת שתטפל בו, וטיפול לא נפיק מכלל פרנסה".

וכ"כ בספר מנחת אברהם (ח"ג סימן ה') שהאם היא הקרובה ביותר לאחר האב. ודבריהם תואמים לשיטת אאמו"ר זצ"ל בשו"ת יביע אומר הנ"ל בחלק יא. ויש להוכיח מדברי מרן השו"ע בהלכות צדקה (סי' רנא סעיפים ג'-ד') שרק כשהקורבה שווה, חיוב הצדקה מוטלת קודם על משפחת האב לפני משפחת האם, כמו למשל אחי האב מול אחי האם, שאז אחי האב קודמים לחיובם בצדקה, אבל אח מן האם קודם לדוד מן האב, ולכן חיוב האם כלפי ילדיה לאחר בעלה אבי הילדים, היא קודמת משאר קרובי האב.

העולה בידינו שקיים בית אב בהלכה לחיוב האם במזונות הילדים מתורת צדקה, אשר בה גם האם חייבת. עולה הצורך להגדיר הגדר היטב מהם גדרי חובת הצדקה של האם. יש להעיר בצורה כוללת כי מציאות החיים בדורנו השתנתה עד למאד ממציאות החיים שהיתה בימים עברו. כיום בעת הגירושים אימהות מקבלות בדרך כלל מחצית מהרכוש שנצבר במהלך הנישואים. כיום אימהות עובדות ומשתכרות. כך שרבות מהאימהות מוגדרות כאמידות. כיום אבות שותפים יותר בגידול הילדים. מציאות החיים החדשה מחייבת התבוננות בהתאמת חיובי המזונות למציאות הקיימת עתה. בשל כך הקמתי ועדה לבחינת פסיקת המזונות בבתי הדין, אשר בה יושבים גדולי ובכירי הדיינים, והינה עומדת בראשות הגאון הרב ישראל מאיר יונה שליט"א, לצורך בחינת התקנת תקנה ראויה בעניין פסיקת מזונות הילדים. על הצורך בהתקנת תקנה חדשה בעניין מזונות הילדים ראה בדברי הרה"ג שלמה שפירא שליט"א בפסק דין שניתן ביום א' באייר התשפ"ד (09.05.2024), בתיק 1360470/5 (פורסם).

עוד בטרם סיימה הוועדה את עבודתה קראתי באגרת לדייני ישראל, ביום ה' בכסלו תשפ"ו, לפסוק ולהכריע בחכמה וברגישות בעניין מזונות הילדים, להלן קטע מדברי האגרת:

> "כמו כן ברצוני בזאת לבקש ולהעיר את מה שעוררנו זה מכבר, והוא לפסוק ולהכריע בחכמה וברגישות ובשום שכל בכל עניני מזונות הילדים, בהתחשב בכך שהוועדה אשר הקמתי, שנתייסדה ונתגבשה והוחלטה עוד קודם לדיונים על הסמכות, מתוך כוונה טהורה ולשם שמים לבחון את כל סוגית פסיקת המזונות במציאות החיים הנוכחית, ובה יושבים מגדולי ומגאוני דייני ישראל, ואשר בראשותה העמדתי את ידיד נפשי הגאון רבי ישראל מאיר יונה שליט"א, הינה עושה עבודת קודש במסירות גדולה, והינם דנים לעומק וביסודיות ויושבים על המדוכה עם כל הגורמים המתאימים והראויים לכך, ושומעים ומבררים דיעות שונות לכאן ולכאן. וידי"נ יו"ר הועדה שליט"א אשר מלבד גדלותו בתורה וכן שימושו בהוראה ובפסיקה את אאמו"ר מרן זצוק"ל, ובפרט בעניני אבן העזר, הינו מוסר נפש כדי שיצאו מתחת ידי הועדה דברים מתוקנים, ונועץ עם גדולי התורה וההלכה בדורינו גם מחוץ לוועדה. אשר על כן כבוד דייני ישראל שליט"א יקחו דברים

אלו לתשומת לבם, הגם שעתה טרם נתקבלו החלטות ומסקנות הועדה."

קריאתי זו מחייבת אותנו, היושבים על מדין, לבחון את פסיקת המזונות ברגישות ובחכמה לפי ההלכה במציאות החיים הקיימת היום, עוד בטרם הותקנה תקנה אחרת. מה עוד, וביודעי קא אמינא, גודל טרחתו ויגיעתו של יו"ר הוועדה הנ"ל שליט"א, היושב על המדוכה ימים ולילות בעצה עם גדולי הת"ח, בכדי להביא את הדברים בקרוב לכדי מסקנות. נידון דנן מבטא בצורה מאד בולטת את השינוי שחל במציאות החיים ואת הצורך לפסוק ברגישות את ההלכה בהתאם למציאות הקיימת.

מסקנא דדינא לגבי נידון דידן בחיוב האב במדור הילדים, שאין לחייב את האב במדור הילדים כאשר לאם יש דירה בבעלותה וכושר השתכרותו של האב אינו גדול כל כך, וחיובו במזונות ומדור יגרום לו לקשיים בעול הפרנסה, שיש לחייב במקרה שכזה גם את האם בנשיאת עול המזונות, ולכל הפחות בעול המדור במקום שהדירה בבעלותה שהיא מהווה השקעה וריוח שנזקפת לזכותה העתידי של האם בלבד.

דוד יוסף - נשיא

הכרעה

הערעור נדחה בהיעדר עילה מוצדקת הלכתית לבטל החלטת בית הדין האזורי נשואת הערעור.
אין צו להוצאות ועל המזכירות להשיב את כספי הערבות למערערת בהתאם לנהלים.
ניתן לפרסם פסק דין זה לאחר השמטת פרטים מזהים.
בית הדין מורה על סגירת התיק.

ניתן ביום ח' באדר התשפ"ו (25/02/2026).

הרב דוד יוסף - נשיא **הרב מימון נהרי** **הרב מאיר פרימן**

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה